

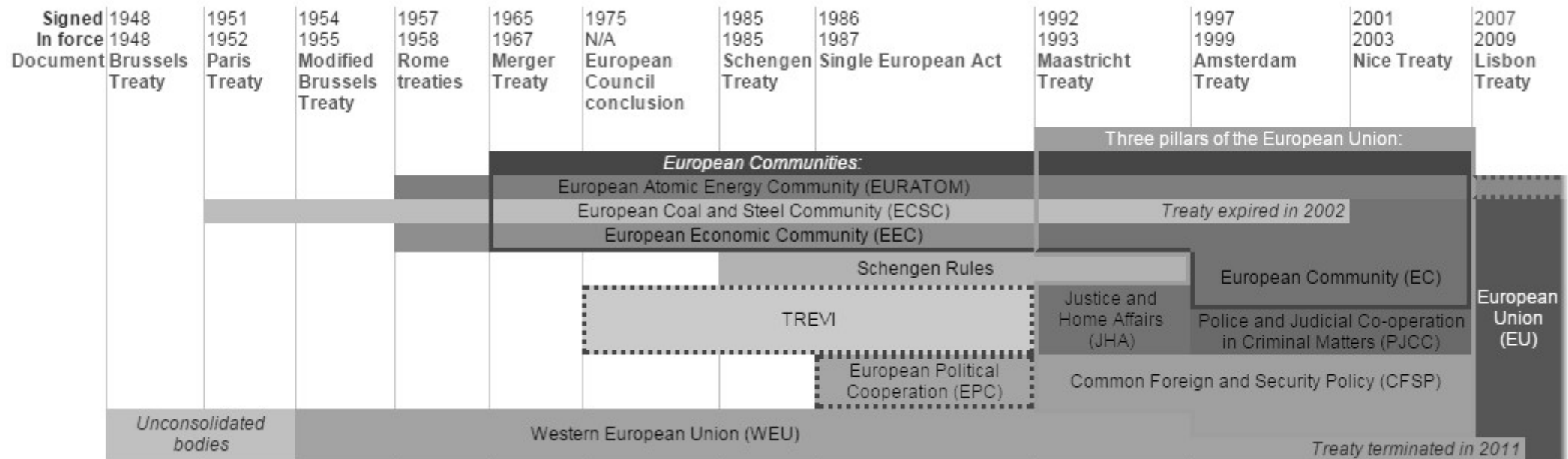
Vlastnosti a účinky európskeho práva

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Ústav európskeho práva

Ondrej Blažo

- Pred Lisabonskou zmluvou– 3 piliere
 - I. komunitárne právo (spoločný trh – ES&EURATOM – spoločenstvá)
 - II. & III. „únievé právo“ (SZBP, SVV)
- Po Lisabonskej zmluve – iba únievé právo
 - V rámci SZBP nemožno prijať legislatívne akty

- Zásada prenesenia právomocí
- Zásada del'by právomocí (H+V)
- Zásada subsidiarity
- Zásada proporcionality
- Zásada lojality (H+V)
- Zásada rešpektovania národnej identity

- Výlučná právomoc EÚ (čl. 3 ZFEÚ)
- Spoločná právomoc (čl. 4 ZFEÚ)
- Koordinačná právomoc (čl. 5 ZFEÚ)
- Podporná/doplnková/koordinačná právomoc EÚ (čl. 6 ZFEÚ)
- Právomoc v oblasti SZBPaOP

Charakteristika právneho poriadku EÚ

- Autonómnosť právneho poriadku
- Právo EÚ je integrálnou súčasťou právneho poriadku ČŠ

Autonómnosť právneho poriadku EÚ

- Autonómnosť od vnútroštátneho práva a od medzinárodného práva
- Znaky autonómnosti:
 - Vlastné ústavnoprávne základy– primárne právo
 - Vlastný vnútorný a autonómny mechanizmus interpretácie právnych pravidiel;
 - Sebestačnosť voči:
 - Právu ČŠ: pojmy práva EÚ sú interpretované vo svetle cieľov a úloh práva EÚ a úloh EÚ
 - Medzinárodnému právu

Autonómnosť právneho poriadku

- 6/64 Costa/ENEL
- Zo všetkých týchto zistení vyplýva, že voči právu prameniacemu zo Zmluvy ako nezávislého zdroja práva, nemožno teda z dôvodu jeho špecifickej a jedinečnej povahy odporovať na základe vnútroštátneho právneho predpisu cestou súdnych orgánov bez toho, aby nestratilo svoj komunitárny charakter a aby nebol spochybnený právny základ samotného Spoločenstva.
- Presun práv a povinností vyplývajúcich z ustanovení zmluvy z vnútroštátneho právneho poriadku štátov v prospech právneho poriadku Spoločenstva teda spôsobuje konečné obmedzenie ich zvrchovaných práv, ktoré nemôžu byť zrušené neskorším jednostranným právnym aktom nezlučiteľným s pojmom Spoločenstva.

- Nadnárodný charakter
- Prijímanie aktov – legislatívne orgány
- Priamy účinok (viac ako „samovykonateľné“ zmluvy)
- Právomoci SD EÚ
- Princíp lojality – extenzívna interpretácia povinností ČŠ

Právo EÚ je integrálnou súčasťou právneho poriadku ČŠ

- Koexistencia vnútroštátneho a európskeho práva
- Princípy
 - Priamy účinok
 - Nepriamy účinok
 - Prednosť
 - Zodpovednosť ČŠ za porušenie práva EÚ

Priamy účinok vo všeobecnosti

- Priamy účinok => priama aplikácia, priame uplatňovanie

Priamy účinok

- Priamy účinok– priama aplikácia bez potreby akéhokoľvek ďalšieho vnútroštátneho pravidla
- Vertikálny a horizontálny
- Práva/povinnosti
 - ČŠ \Leftrightarrow PO/FO
 - PO/FO \Leftrightarrow PO/FO

Rozsudok 26-62 Van Gend en Loos

“Z toho všetkého možno uzavrieť, že Spoločenstvo ustanovuje **nový právny** poriadok medzinárodného práva, v prospech ktorého štáty obmedzili, hoci vo vymedzených oblastiach, svoje zvrchované práva a ktorých **subjektmi sú nielen členské štáty, ale rovnako aj ich štátni príslušníci.**

Právo Spoločenstva, **nezávislé na právnom poriadku členských štátov, neukladá len povinnosti jednotlivcom, ale im tiež priznáva práva**, ktoré sa stávajú súčasťou ich právneho dedičstva.

Tieto práva nevznikajú, iba keď sú výslovne priznané Zmluvou, ale **aj na základe povinností**, ktoré Zmluva ukladá presne určeným spôsobom tak jednotlivcom, ako aj členským štátom a orgánom Spoločenstva.“

„Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že v súlade s povahou, systematikou a znením Zmluvy treba článok 12 vykladať tak, **že vytvára priame účinky a priznáva individuálne práva, ktoré vnútroštátne súdy musia chrániť.**“

Priamy účinok

- Zmluvy– plný priamy účinok (H+V), obmedzený priamy účinok (iba V), žiadny priamy účinok
- Nariadenia – vyslovený priamy účinok
- Rozhodnutie – priamy účinok
- Smernica?

41/74 Van Duyn

Hoci sú nariadenia v zmysle ustanovení článku 189 priamo uplatniteľné, a preto môžu mať vzhľadom na svoju povahu priame účinky, neznamená to, že ostatné kategórie aktov uvedených v tomto článku nemôžu mať nikdy obdobné účinky.

Bolo by nezlučiteľné so záväzným účinkom, ktorý smernici priznáva článok 189, aby bolo možné v zásade vylúčiť možnosť dotknutých osôb domáhať sa povinnosti, ktorú smernica ukladá.

Najmä vtedy, keď orgány Spoločenstva zaviazali smernicou členské štáty správať sa určitým spôsobom, by potrebný účinok takéhoto aktu bol oslabený, ak by sa jednotlivcom bránilo domáhať sa ho na súdoch a ak by sa vnútroštátnym súdom bránilo odvolávať sa naň ako na súčasť práva Spoločenstva.

.

Priamy účinok – smernica

- Podmienky pre priamu aplikáciu smernice
 - Uplynul čas na transpozíciu

148/78 Ratti

- Ak niektorý členský štát začlenil ustanovenia smernice do svojho vnútroštátneho právneho poriadku pred koncom doby, ktorú smernica určuje, táto skutočnosť nemôže mať žiadny účinok vzhľadom na ostatné členské štáty.
- Na záver, pretože smernica svojou povahou zavádza povinnosti iba pre členské štáty, nie je možné, aby sa jednotliviec odvolával na princíp „legitímnych očakávaní“ pred uplynutím doby určenej na implementáciu smernice.
 - Aplikácia smernice iba v prospech FO/PO
 - Žiadne negatívne účinky na tretie osoby
 - Uloženie povinnosti
 - Nedostatočná ochrana dobrej viery

Nepriamy účinok

- Eurokonformný výklad– ČŠ sú povinné vykladať svoje zákony v súlade s cieľmi európskeho
- Zvyčajne smernice

14/83 von Colson, 79/83 Harz

Treba však upresniť, že povinnosť členských štátov vyplývajúca zo smernice dosiahnuť stanovený výsledok, ako aj ich povinnosť podľa článku 5 Zmluvy prijať všetky potrebné opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili splnenie tejto povinnosti, sa vzťahujú na všetky orgány členských štátov vrátane súdov v rámci ich právomocí. Z toho vyplýva, že pri uplatňovaní vnútroštátneho práva a najmä ustanovení vnútroštátneho zákona špeciálne vydaného s cieľom vykonať ustanovenia smernice 76/207 musí vnútroštátny súd vykladať svoje vnútroštátne právo vo svetle znenia a účelu smernice s cieľom dosiahnuť výsledok uvedený v článku 189 ods. 3

Nepriamy účinok je obmedzený

- Národným právom– absolútna nemožnosť interpretovať vnútroštátne právo eurokonformným spôsobom
- Vnútroštátny orgán musí mať dostatočnú diskrečnú právomoc
- Neukladá priame povinnosti FO/PO
- Nemôže porušiť všeobecné pravidlá právnej istoty a zákaz retroaktivity

Prednost' práva EÚ v konflikte s právom ČŠ

Čl. 4 ZEÚ

106/77 Simmenthal II

- Podľa zásady prednosti práva Spoločenstva je účinkom z dôvodu nadobudnutia účinnosti priamo uplatniteľných ustanovení Zmluvy a aktov inštitúcií vo vzťahu k vnútroštátnemu právu členských štátov nielen strata použiteľnosti každého existujúceho ustanovenia vnútroštátneho predpisu, ktoré je s nimi rozpore, ale – vzhľadom na to, že tieto ustanovenia a akty sú neoddeliteľnou súčasťou právneho poriadku použiteľného na území každého členského štátu, pričom majú prednosť – aj zabránenie zavedenia nových vnútroštátnych legislatívnych aktov, ktoré sú nezlučiteľné s normami Spoločenstva.
- Priznanie akejkoľvek právnej účinnosti legislatívnym aktom zasahujúcim do oblasti patriacej do výkonnej právomoci Spoločenstva alebo aktom, ktoré sú nezlučiteľné s ustanoveniami práva Spoločenstva, by znamenalo popretie účinnosti záväzkov, ktoré členské štáty prijali bezpodmienečne a neodvolateľne na základe Zmluvy, čím by sa spochybnili samotné základy Spoločenstva.

Z predchádzajúcich ustanovení vyplýva, že každý vnútroštátny súd, ktorému bolo v rámci jeho právomoci predložené podanie, je povinný v plnej miere aplikovať právo Spoločenstva a chrániť práva, ktoré toto právo priznáva jednotlivcom, pričom musí prípadne neaplikovať akékoľvek vnútroštátne ustanovenie právneho predpisu, ktoré je s ním v rozpore, bez ohľadu na to, či bolo prijaté skôr alebo neskôr ako predpis Spoločenstva.

Následky prednosti európskeho práva:

- Zákaz prijímať predpisy, ktoré sú v rozpore s európskym právom
- Povinnosť zrušiť predpisy, ktoré sú v rozpore s európskym právom
- Povinnosť sudcu ČŠ neprihliadať na národné právo, ktoré je v rozpore s európskym
- Nemožnosť preskúmať európske právo vnútroštátnymi mechanizmami
- Iba SD EÚ môže preskúmať zákonnosť aktov EÚ

Závaznosť práva EÚ

Právo EÚ je záväzná na úrovni Únie aj ČŠ

Záväzné pri inštitúcii, ČŠ, FO/PO

Typ	Záväzné pre	Čo je záväzné?
Zmluvy	EÚ, ČŠ, FO/PO (erga omnes)	obsah
Nariadenie	EÚ, ČŠ, FO/PO (erga omnes)	obsah
smernica	ČŠ (všetky alebo určité)	výsledok
rozhodnutie	Audresáti (inter partes)	obsah
odporúčanie	Všetky, alebo určité ČŠ, iné inštitúcie EÚ, jednotlivci	V žiadnej časti
stanovisko	Všetky, alebo určité ČŠ, iné inštitúcie EÚ, jednotlivci/nešpecifikované	V žiadnej časti

Platnosť práva

- Platné po prijatí/publikovaní/oznámení
- Nie je potrebná národná recepcia

Zodpovednosť za porušenie práva EÚ

- ČŠ sú zodpovedné za porušenie práva EÚ voči:
 - EÚ
 - inému ČŠ
 - jednotlivcovi

Možné situácie

- Nečinnosť legislatívneho orgánu ČŠ
 - Žiadna transpozícia
 - Nezrušenie predpisov
- Činnosť legislatívneho orgánu
 - Chybná transpozícia
 - Prijatie práva v rozpore s právom EÚ
- Porušenie správnym orgánom
- Konanie alebo opomenutie justičných orgánov

Po prvý krát

C-6/90 a C-9/90 Francovich&Bonifaci

- Treba konštatovať, že keby jednotlivci nemali možnosť dosiahnuť nápravu v prípade poškodenia ich práv porušením práva Spoločenstva, ktoré možno pripísať členskému štátu, ohrozila by sa plná účinnosť noriem Spoločenstva a oslabila by sa ochrana práv, ktoré priznávajú.
- Možnosť získať nápravu od členského štátu je zvlášť nevyhnutná, pokiaľ je tak ako v tomto prípade plný účinok noriem Spoločenstva podmienený konaním štátu, a ak sa teda jednotlivci v prípade nekonania štátu nemôžu domáhať na vnútroštátnych súdoch práv, ktoré im priznáva právo Spoločenstva.
- Z toho vyplýva, že zásada zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú jednotlivcom porušením práva Spoločenstva, ktoré mu možno pripísať, je v systéme Zmluvy obsiahnutá.

C-6/90 and C-9/90 Francovich&Bonifaci (2)

- Ak právo Spoločenstva takto zakladá zodpovednosť štátu, podmienky, za akých na základe tejto zodpovednosť vzniká právo na nápravu, závisia od povahy porušenia práva Spoločenstva, ktorým bola škoda spôsobená.
- Ak si členský štát tak ako v tomto prípade nesplní povinnosť prijať všetky opatrenia potrebné na dosiahnutie výsledku stanoveného smernicou, ktorú má na základe článku 189 tretieho odseku Zmluvy, plná účinnosť tejto normy práva Spoločenstva ukladá právo na nápravu, ak sú splnené tri podmienky.
- Prvou podmienkou je, že výsledok stanovený smernicou obsahuje priznanie práv jednotlivcom. Druhou podmienkou je, že obsah týchto práv je možné identifikovať na základe ustanovení smernice. Treťou podmienkou je existencia príčinnej súvislosti medzi porušením povinnosti štátu a škodou, ktorú utrpeli poškodené osoby.
- Uvedené podmienky stačia na to, aby jednotlivcom vzniklo právo na nápravu, ktoré priamo vychádza z práva Spoločenstva.

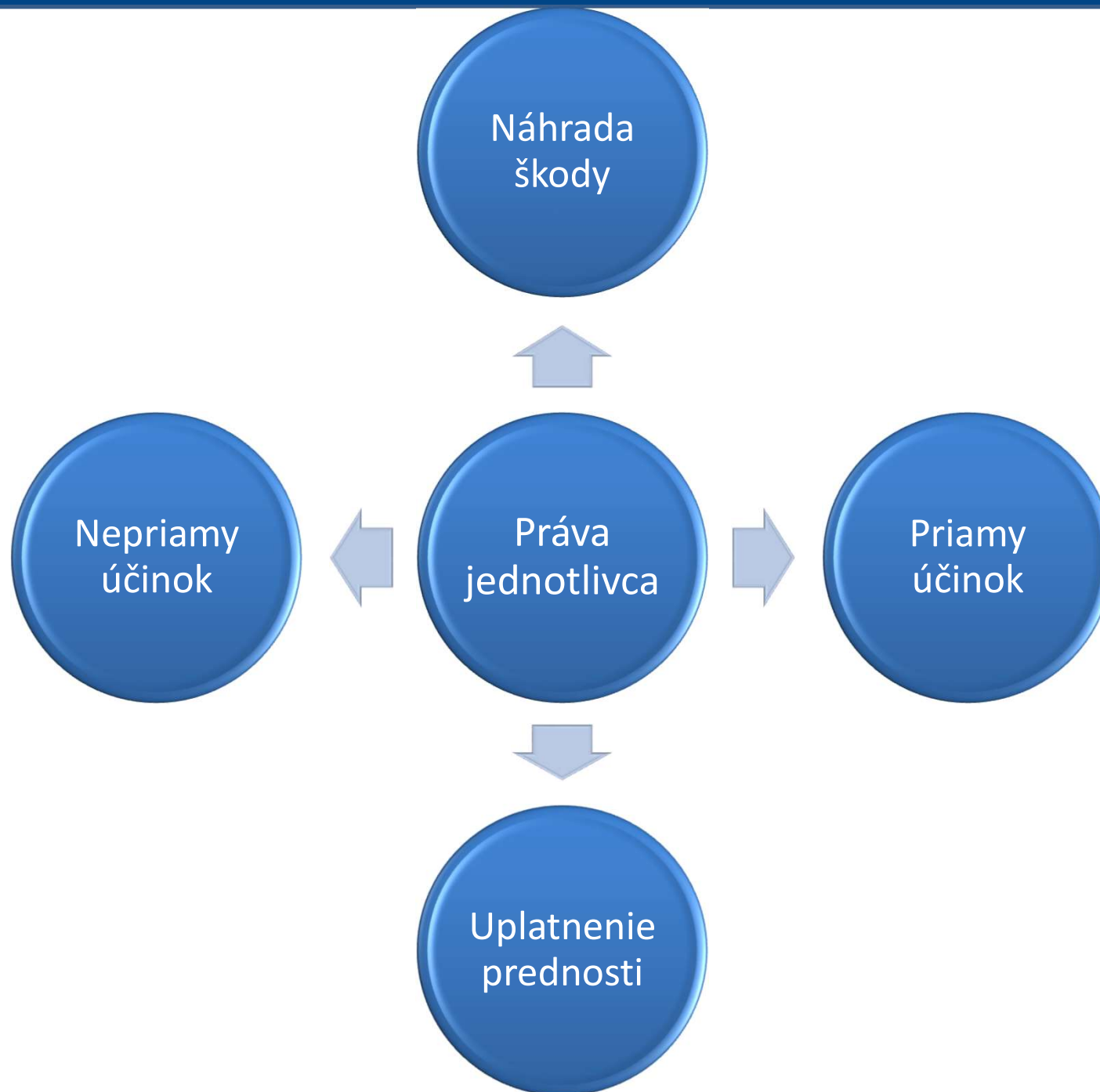
Zodpovednosť za škodu spôsobenú porušením práva EÚ

C-46/93 and C-48/93 Brasserie du Pêcheur & Factortame

Pridaná podmienka:

Jednou z podmienok je, aby porušenie práva Spoločenstva bolo dostatočne závažné. Existencia predchádzajúceho rozsudku Súdného dvora konštatujúceho nesplnenie povinnosti, je určite rozhodujúcim, ale nie nevyhnutným prvkom na overenie, či je uvedená podmienka splnená.

Jednotlivec a právo EÚ

Ďakujem za pozornosť